

Загальне адміністративне право України

Підручник підготовлено колективом авторів з урахуванням сучасної української та зарубіжної концепції адміністративного права.

Особлива увага приділена питанням публічного адміністрування через призму людиноцентристської ідеології адміністративного права та його спрямування на надання публічних послуг.

Призначений для студентів, які вивчають дисципліни: «Адміністративне право України», «Адміністративне судочинство», «Публічна служба», «Службове право України».

Може стати в пригоді слухачам Центру підготовки державних службовців і професійних суддів під час вивчення відповідних навчальних дисциплін освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності «Державне управління та адміністрування» та аспірантам під час навчання за відповідними навчальними програмами. А також буде корисним науковцям, публічних службовцям, практичним працівникам державних органів та органів місцевого самоврядування.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ЗАГАЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Підручник

*За загальною редакцією
академіка Сергія Ківалова
і професора Любові Білої-Тіунової*

Одеса
Фенікс
2023

УДК 342.9(477)

З-14

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(прот. № 6 від «22» березня 2023 р.)*

Авторський колектив:

Ківалов Сергій, Біла-Тіунова Любов, Біла-Тюріна Юлія, Білоус-Осінь Тетяна, Бедний Олег, Даниленко-Негара Юлія, Закаленко Олена, Козачук Діана, Корнута Людмила, Маслова Яна, Негара Родіон, Осадчий Анатолій, Панфілов Олег, Савчук Роман, Сандул Яна, Сарибасва Ганна, Слободянюк Марина, Стрельников Андрій, Тодошак Олег, Фролова Євгенія, Хамходера Олег.

Рецензенти:

Лазур Ярослав – доктор юридичних наук, професор, декан юридичного факультету Ужгородського національного університету;

Миколенко Олександр – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного і господарського права Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Приймаченко Дмитро – доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Університету митної справи та фінансів.

Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 792 с.

ISBN 978-966-928-929-2

Підручник підготовлено колективом авторів з урахуванням сучасної української та зарубіжної концепції адміністративного права. Особлива увага приділена питанням публічного адміністрування через призму людиноцентристської ідеології адміністративного права та його спрямування на надання публічних послуг.

Призначений для студентів, які вивчають дисципліни: «Адміністративне право України», «Адміністративне судочинство», «Публічна служба», «Службове право України». Може стати в пригоді слухачам Центру підготовки державних службовців і професійних суддів під час вивчення відповідних навчальних дисциплін освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності «Державне управління та адміністрування» та аспірантам під час навчання за відповідними навчальними програмами. А також буде корисним науковцям, публічних службовцям, практичним працівникам державних органів та органів місцевого самоврядування.

УДК 342.9(477)

ISBN 978-966-928-929-2

© Колектив авторів, 2023

Зміст

Передмова	11
-----------------	----

РОЗДІЛ 1. ВВЕДЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Глава 1. Адміністративне право в системі публічного права	14
1.1. Місце і роль адміністративного права в системі права України. Визначення адміністративного права	14
1.2. Базові категорії адміністративного права	20
1.3. Предмет адміністративного права	26
1.4. Методи адміністративного права	29
1.5. Система адміністративного права	31
Глава 2. Принципи адміністративного права	36
2.1. Поняття, значення та система принципів адміністративного права	36
2.2. Принцип верховенства права	40
2.3. Принципи належного врядування	44
Глава 3. Джерела адміністративного права	50
3.1. Сутність і види джерел адміністративного права, їх юридична сила	50
3.2. Формалізовані національні джерела адміністративного права	55
3.3. Формалізовані міжнародні джерела адміністративного права	63
3.4. Неформалізовані джерела адміністративного права	70
Глава 4. Норми адміністративного права	72
4.1. Поняття та види норм адміністративного права	72
4.2. Особливості структури норм адміністративного права	81
4.3. Реалізація норм адміністративного права	85
4.4. Дія норм адміністративного права у часі, просторі та за колом осіб	88
4.5. Систематизація норм адміністративного права	94
Глава 5. Адміністративні правовідносини	99
5.1. Поняття та ознаки адміністративних правовідносин	99
5.2. Структура та види адміністративних правовідносин	102
5.3. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення адміністративних правовідносин	108

РОЗДІЛ 2. СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Глава 6. Фізичні особи як суб'єкти адміністративного права	110
6.1. Фізичні особи в системі суб'єктів адміністративного права	110
6.2. Структура правового статусу фізичних осіб як суб'єктів адміністративного права	115
6.3. Сутнісна характеристика суб'єктивних публічних прав фізичних осіб.	122
6.4. Спеціальні адміністративно-правові статуси фізичних осіб як суб'єктів адміністративного права	125
Глава 7. Адміністративно-правовий статус громадських формувань	130
7.1. Поняття, ознаки та види громадських формувань	130
7.2. Основні засади та елементи статусу громадських об'єднань як суб'єктів адміністративного права	136
7.3. Молодіжні та дитячі громадські організації як суб'єкти адміністративного права	143
7.4. Професійні спілки як суб'єкти адміністративного права.	144
7.5. Релігійні організації як суб'єкти адміністративного права	148
7.6. Політичні партії як суб'єкти адміністративного права	153
Глава 8. Суб'єкти публічної адміністрації	158
8.1. Система та види суб'єктів публічної адміністрації	158
8.2. Поняття та сутність адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної адміністрації	160
8.3. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права	163
8.4. Адміністративно-правовий статус Кабінету Міністрів України	165
8.5. Адміністративно-правовий статус центральних органів виконавчої влади	170
8.6. Адміністративно-правовий статус місцевих державних адміністрацій та інших місцевих органів виконавчої влади.	176
8.7. Адміністративно-правовий статус Президента України	179
8.8. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування	182
8.9. Адміністративно-правовий статус військово-цивільних адміністрацій	185
8.10. Адміністративно-правовий статус інших суб'єктів публічної адміністрації	187
8.11. Публічне правонаступництво	192

Глава 9. Державні службовці як суб'єкти адміністративного права 195

9.1. Поняття, ознаки та види публічної служби. Відмінність публічної служби від інших видів трудової діяльності	195
9.2. Поняття, ознаки та види державної служби як виду публічної служби.	200
9.3. Принципи державної служби.	206
9.4. Поняття, ознаки та види державних службовців.	211
9.5. Державно-службові відносини: поняття, ознаки	213
9.6. Право на державну службу	216
9.7. Права та обов'язки державного службовця	220
9.7.1. Права державного службовця	220
9.7.2. Обов'язки державного службовця.	226
9.8. Обмеження і заборони (правообмеження), передбачені для державних службовців	232
9.9. Управління у сфері державної служби	233
9.9.1. Кабінет Міністрів України як суб'єкт управління у сфері державної служби	233
9.9.2. Національне агентство України з питань державної служби як суб'єкт управління у сфері державної служби.	235
9.9.3. Комісія з питань вищого корпусу державної служби як суб'єкт управління у сфері державної служби	239
9.9.4. Керівник державної служби в державному органі як суб'єкт управління у сфері державної служби.	244
9.9.5. Служби управління персоналом як суб'єкти управління у сфері державної служби.	247
9.10. Проходження державної служби	249
9.10.1. Проходження державної служби і просування по державній службі	249
9.10.2. Ранги державних службовців	250
9.10.3. Переведення державного службовця	252
9.10.4. Зміна істотних умов державної служби.	253
9.10.5. Оцінювання результатів службової діяльності.	255
9.11. Припинення державної служби	256
9.12. Юридична відповідальність державних службовців	259
9.12.1. Дисциплінарна відповідальність державних службовців	259
9.12.2. Матеріальна відповідальність державних службовців	265
9.12.3. Адміністративна відповідальність державних службовців	267
9.12.4. Кримінальна відповідальність державних службовців.	270

Глава 10. Службовці органів місцевого самоврядування як суб'єкти адміністративного права	273
10.1. Поняття службовця в органі місцевого самоврядування. Посади в органах місцевого самоврядування та їх категорії	273
10.2. Обов'язки та права службовців в органах місцевого самоврядування	278
10.3. Вступ на службу в орган місцевого самоврядування. Проходження служби в органах місцевого самоврядування і службова кар'єра	285
10.4. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність службовця в органі місцевого самоврядування	304
10.5. Матеріальне й соціальне забезпечення службовця в органі місцевого самоврядування	310
10.6. Припинення служби в органі місцевого самоврядування	313
Глава 11. Запобігання корупційним проявам у публічній службі	320
11.1. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища	320
11.2. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними	324
11.3. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	330
11.4. Обмеження спільної роботи близьких осіб. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування	334
11.5. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів	338
11.6. Правила етичної поведінки публічних службовців.	343
11.7. Фінансовий контроль щодо публічних службовців.	349
 РОЗДІЛ 3. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ	
Глава 12. Сутність публічного адміністрування	355
12.1. Поняття публічного адміністрування. Рівні та режими публічного адміністрування	355
12.2. Функції публічного адміністрування	357
12.3. Методи публічного адміністрування	361
12.4. Система форм публічного адміністрування: форма внутрішньої організації публічного адміністрування та форми зовнішнього вираження (інструменти) публічного адміністрування	367

Глава 13. Адміністративні процедури як форма внутрішньої організації (буття) публічного адміністрування	372
13.1. Поняття та ознаки адміністративних процедур	372
13.2. Види адміністративних процедур	379
13.3. Суб'єкти адміністративних процедур	383
13.4. Структура адміністративних процедур	393
Глава 14. Нормативні акти суб'єктів публічного адміністрування	408
14.1. Поняття, ознаки та види нормативних актів суб'єктів публічного адміністрування	408
14.2. Вимоги до нормативних актів суб'єктів публічного адміністрування	414
14.3. Процедура прийняття нормативних актів суб'єктів публічного адміністрування	419
14.4. Протиправність нормативних актів суб'єктів публічного адміністрування	430
Глава 15. Адміністративний акт	437
15.1. Поняття та ознаки адміністративних актів. Вимоги до адміністративних актів	437
15.2. Види адміністративних актів	451
15.2.1. Класифікація адміністративних актів	451
15.2.2. Адміністративні акти «за згодою» як нова форма (інструмент) публічного адміністрування	463
15.2.3. Фіктивний адміністративний акт або «автоматичний правовий механізм» як нова форма (інструмент) публічного адміністрування	466
15.3. Характеристика процедури прийняття адміністративних актів	472
15.4. Чинність адміністративного акта. Припинення дії адміністративного акта	486
15.5. Дефектність адміністративного акта та її наслідки	497
Глава 16. Адміністративний договір	506
16.1. Поняття та ознаки адміністративного договору. Розмежування адміністративних договорів та приватноправових договорів	506
16.2. Види адміністративних договорів	509
16.3. Юридичні передумови та підстави укладення адміністративного договору. Вимоги до законності адміністративного договору	512
16.4. Протиправний адміністративний договір та його наслідки	514

Глава 17. Адміністративний розсуд у діяльності публічної адміністрації	516
17.1. Поняття адміністративного розсуду в діяльності публічної адміністрації	516
17.2. Нормативне розуміння адміністративного розсуду публічної адміністрації	519
17.3. Доктринальне розуміння адміністративного розсуду публічної адміністрації	522
17.4. Умови застосування адміністративного розсуду в діяльності публічної адміністрації	526
Глава 18. Адміністративні послуги	528
18.1. Поняття, ознаки адміністративних послуг та принципи їх надання	528
18.2. Види адміністративних послуг	530
18.3. Суб'єкти надання адміністративних послуг	534
18.4. Процедура надання адміністративних послуг	539
18.5. Надання адміністративних послуг з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем	550

РОЗДІЛ 4. ЗАСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВОПОРЯДКУ У ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Глава 19. Контроль публічної адміністрації і контроль за публічною адміністрацією як засоби забезпечення законності та дисципліни.	553
19.1. Контроль як функція публічного адміністрування: поняття та ознаки	553
19.2. Основні принципи контрольної діяльності публічної адміністрації	555
19.3. Види контрольної діяльності суб'єктів публічної адміністрації	559
19.4. Нагляд суб'єктів публічної адміністрації як форма контролю	560
19.5. Контроль за публічною адміністрацією	563
Глава 20. Звернення громадян як засіб забезпечення законності у публічному адмініструванні	566
20.1. Поняття та види звернень громадян	566
20.2. Вимоги до звернень громадян. Звернення, які не підлягають розглядові та вирішенню	569
20.3. Процедура розгляду звернень громадян	570
20.4. Електронна петиція: порядок подання та розгляд	573

Глава 21. Судовий захист публічних прав	581
21.1. Завдання та принципи адміністративного судочинства	581
21.2. Характеристика системи адміністративних судів	591
21.3. Юрисдикція адміністративних судів	594
21.4. Інші судові засоби захисту публічних прав приватних осіб	615
Глава 22. Позасудовий захист публічних прав, свобод та законних інтересів приватних осіб	619
22.1. Поняття та предмет адміністративного оскарження	619
22.2. Принципи адміністративного оскарження	626
22.3. Суб'єкти процедури адміністративного оскарження	631
22.4. Характеристика процедури адміністративного оскарження	636

РОЗДІЛ 5. ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ

Глава 23. Сутність поліцейських заходів	652
23.1. Поняття й ознаки поліцейських заходів. Співвідношення категорій «поліцейські заходи» та «адміністративний примус»	652
23.2. Загальні вимоги до поліцейських заходів	658
23.3. Види поліцейських заходів	662
Глава 24. Характеристика поліцейських заходів	667
24.1. Характеристика превентивних поліцейських заходів	667
24.2. Характеристика примусових поліцейських заходів	686

РОЗДІЛ 6. АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРОСТУПКИ

Глава 25. Загальні положення адміністративної відповідальності	697
25.1. Поняття, особливості та підстави адміністративної відповідальності	697
25.2. Поняття та ознаки адміністративного проступку	700
25.3. Юридичний склад адміністративного проступку	703
25.4. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність	709
25.5. Особливості адміністративної відповідальності окремих осіб	712
25.5.1. Особливості адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб	712

25.5.2. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб	713
25.5.3. Особливості адміністративної відповідальності військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, за вчинення адміністративних правопорушень	718
Глава 26. Адміністративні стягнення	720
26.1. Поняття і види адміністративних стягнень	720
26.2. Загальні правила накладення адміністративних стягнень	730
Глава 27. Провадження у справах про адміністративні проступки	732
27.1. Поняття, завдання та принципи провадження у справах про адміністративні проступки	732
27.2. Суб'єкти провадження у справах про адміністративні проступки	735
27.3. Стадії провадження у справах про адміністративні проступки	739
27.3.1. Порушення провадження у справах про адміністративні проступки та адміністративне розслідування	739
27.3.2. Розгляд справи про адміністративний проступок і винесення в ній постанови	743
27.3.3. Оскарження постанови у справі про адміністративний проступок	750
27.3.4. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення	753
Список рекомендованих джерел	756

Книги, які можуть вас зацікавити

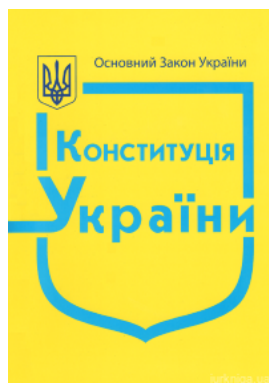
Поради адвоката для водія

Кримінальне право України. Загальна частина. Видання 10-те

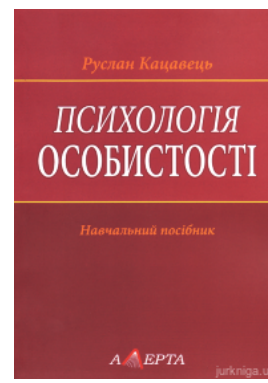
Ділова українська мова. Навчальний посібник для підготовки до іспитів

Конституція України

Логіка для юристів. Навчальний посібник для підготовки до іспитів

Психологія особистості. Навчальний посібник

Перейти до галузі права
Адміністративне право

[Перейти на сайт →](#)